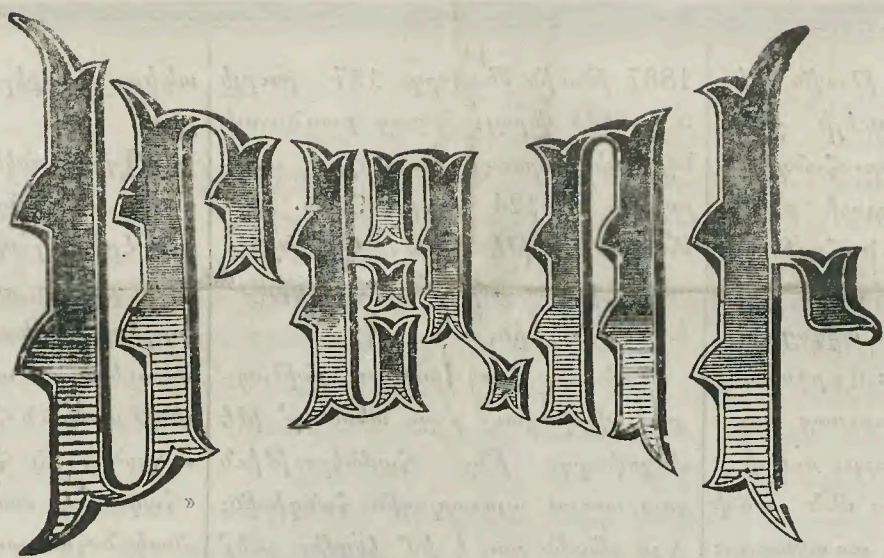

Հրատարակում է ամեն օր բացի երկուշաբթի և ան օրերից:
Տարեկան գինն է 10 ռուբլի:
Քանակը համարվում է խոսքով և թվով:

Խմբագրությունը բաց է ամեն օր բացի երկուշաբթի և ան օրերից:
առաջին 10—2 ժամը կեսօրից յետ:

Պատրաստողը գիտում են ուղղակի խմբագրությունն հե-
տևելով հայերենի. Եթե քանի «Mezgh Akhastani», 60
Tavla, կամ Rédaction de «Meghou Akhastani», à Tiflis
(Caucase).

ՇԱՅԱՍԱՆԻ

№ 47 ԳՍԱՆՆԵՒՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ № 47

ԲՈՎԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պարտադրողները և բարեգործական նը-
պատակ:
Ազգային — Բողոքականությունը Աստ-
րակապից և Նոր — Կաթոլիկությունը:
Քաղաքական — Քաղաքականության ան-
տառները: Տեղագրական — Գրքացի —
Քաղաքականությունը:
«Մեղագրական» հեռագրի բնույթը:
Մասնավոր — Մասնավորությունը:
Ցանկություն — Ցանկությունը:
Ցանկություն — Ցանկությունը:
Ցանկություն — Ցանկությունը:

Թիֆլիզ, 24 ՄԱՐՏԻ 1881 թ.

Կ. Պոլսի Միացեալ ընկե-
լութեան տուած պարահան-
դէսը ֆրանսիական դես-
պան թիւսից հոլանդական
թեմայ մեծ յաջողութիւն ու-
նեցելէ և տուելէ ընկերու-
թեան զուտ արդիւնը 1000
լիրա, որ մօտ 10,000 է ա-
նում: Այսպիսի հանդէսներ
տալը բարեգործական նպա-
տակով սովորութիւն է և այս-
տեղ, այն էլ բաւական յա-
ճախ է պատահում:

Իրաւ է դորա լուրջեանք
անցնում են, ոչ դը ի խօսում
դոցա վերայ, որովհետեւ բա-

րեգործական նպատակով են
լինում, բայց իսկապէս դորա
մեծ վնասներ են պատճա-
ռում հասարակութեանց և
սրանց մինչև անգամ ան-
պատուութիւն են: Այս մասին
մենք բողոքում ենք համարում
ենք Բուզանդին, որ «Մասի-
սի» մէջ այդ առթիւ բաւա-
կան մանրամասնօրէն խօ-
սում է:

Ասացինք այդպիսի հան-
դէսները մեծամեծ վնասներ
ունին և անպատուութիւն են
բերում իսկապէս հասարա-
կութեանց: Մեր խօսքը պա-
րահանդէսների և հանդէսնե-
րի վերայ է, որոնք ոչ մի
բարոյական խորհուրդ չունին:
Վնասը նրանումն է, որ
այդ հանդէսները բարեգոր-
ծական նպատակներով կա-
տարվելիս տալիս են յօգուտ
նպատակին շատ փոքր, հա-
մեմտելով նորա համար ե-
ղած ծախսը հետ հասարա-

կութեան կողմից: Օրինակի
համար մի պարահանդէսի
տոնակը ծախվում է 2 կամ
3 մանէթով, իսկ հանդէսին
մասնակցել ցանկացողը պէտք
է ծախէ շատ անգամ տա-
նապատիւր (մանաւանդ աղջ-
կունք և կանայք) զգեստի,
զարդերի և այլ պիտոյքնե-
րի վերայ: Մի կողմն ենք
թողնում այն բարոյական և
ֆիզիքական վնասներն, որ շատ
յաճախ լինում են այդպիսի
հանդէսների հետեանք: Այդ
հանդէսները ժողովրդեան տըն-
տեսութեան ցեղեր են իսկա-
պէս: Ո՞րն է ձեռնտու, — պա-
րահանդէսի նպատակին դո-
հել տոմսի կրկնապատիկնա-
ւանց հանդէսին ցանկալու,
թէ ծախսել տանապատիկն ու
մի ծանր հիւանդութիւն կամ
բարոյական մի վնաս էլ ձեռք
բերեն: Խնդիրը պարզ է և
անկարօտ երկարաբանութեան,
և կարծում ենք, որ շատերը

փորձն առած են, թէ և դը-
ժուար թէ խրատուած:
Այդպիսի պարահանդէս-
ները յանուն բարեգործու-
թեան անպատուութիւն են
հասարակութեանց, որովհետեւ
անպացանցում են նոցա ան-
տարբերութիւնը դէպի բարե-
գործութիւնը գիտակցաբար:
Կարծես այդ պարահանդէս-
ները շոյշոյելով հասարակու-
թեանց զուարճաւորութիւնն
ու ունայնասիրութիւնը հա-
նում են նոցա գրպանից փըշ-
րանք բարեգործութեան հա-
մար: Կարծես հասկացնում են
այդ պարահանդէսներն, որ
հասարակութիւնը տրամադը-
ված չեն դէպի բարեգործու-
թիւն, որ պարտքն է նոցա,
դէպի հասարակական հաս-
տատութեանց յաւաքագիւմու-
թիւն, որ նոցա յիշատակում
ենք են և բաւ օրութեան աղ-
բիւրները, այլ հայ օրիորդն
ու երիտասարդը դոցա հա-

մար իրանց լուսնայն կ'տան
միայն, եթէ առիթ կունենան
չուայլ ծախքեր անելու իրար
տեսնելու համար մի հանդի-
սում, միմեանց ձեռք սեղմե-
լու, միմեանց վերայ քաղցր
հայեցուածք գցելու, գուցէ և
երկու խօսք ասելու պարելիս
և ի վերջոյ գուցէ և մի ծա-
նրը հիւանդութեան ենթարկ-
վելու: Այս ձևով տուրքը
բարի գործի համար ամօթ է:
Բարի գործի և հասարակա-
կան հաստատութեանց տուրք
տալն ողորմութիւն չէ, այլ
պարտք. նա չպիտի ստիպ-
մամբ լինի, այլ գիտակցա-
բար և բարոյական զգաց-
մամբ: Բարոյական անուամբ
անբարոյականութիւն անելն
մարդու անվայել մի գործ
է: Ինչ արժանաւորութիւն է,
երբ զուարճութեանց ազա-
հով լինելով պէտք է ստիպէ մար-
դոց իբրեւ ողորմութիւն տալ
մի քանի կոպէկ այն անձանց,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԴԵԼԻՉԱՆԻ
ԱՆՏԱՐԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ՏԵՂԵՐԻ *)

Ն Ո Ւ Ն Ի
Բերանի Գործունէությունը:
(Պրոֆեսորներ Ս. Պետրոսյանի Կայսերական
համալսարանի):

Գոյականը անուն գիւղը, մի ժամանակ
ամենին անարգալից, 30 տարի ա-
ռաջ նոր ի նորոյ բնակութեան տեղի
գործում: Կոթի գիւղը և Գոտուրի ժողո-
վրդից, որոնք ի միասին այժմ 15 տուն
կազմում:

*) Տես «Մեղագրական» № 41, 42, 44, և 45.

Գիւղը ինքն է և վարելահող փոքր ու-
նենալով պարագում է խաշնագործու-
թեամբ:
Գոյականը եկեղեցիք են՝ մեծ Գոտու-
րի, և Գոտուրի, և Գոտուրի և Գոտուրի,
և Աստուածածնայ մատուռ: Աստուա-
ծածնայ մատուռը շինած է տաշած
քարից, ամենագեղեցիկ հիւստածով: Եկե-
ղանի մեծութիւնը մէկ սաժէն է և կէս,
և լայնութիւնը 1 1/2 արշին: Գոյա-
նի գեղեցիկ է և կամարակալ: Ու-
նի երկու խորան: Սորա շինութեան
տարին է 936-ն: Մատուռն առաջ գրած
է մի անգլիկ խաչ քար, որոյ վրայ
փորագրած խաչը ունի՝ 1/4 արշին եր-
կայնութիւն: Այս խաչկտրութեան քարը
բազմած է երեք քարի վրայ, որ իրեն
պատուանդան են խաչի համար: Սորա
մօտ կից կայ մի ուրիշ եկեղեցի՝ Պոլսոյ
Պետրոսի, Նովոյի մարտիրոսների
շինած: և գրաւում է ուշադրութիւն ան-
խախտելի անշարժութեամբ և ամուր շի-
նութեամբ:
Սորա մօտ թաղած են երկու հորա-

գատ քարեր, որ շինութեան ժամանակ
աշխատակից են եղել:
Եւ առաւել զարմանք է չարժում ու-
խաչը իր սրբատաշ քարէ շինութեանով:
Գոտուրը նորա պատի վրայ հարաւային
կողմում մինչ օրս երեւում է արեւային
ժամացոյց՝ որոյ սլաքը և ցիֆերալոր
մինչ օրս պահուել է: Հոգովական կամ
արարական թւերի փոխանակ՝ գրած են
հայոց տառեր ա. մինչ ժ. և ժը. Տառե-
րը խոր փորելով մէջն են նստած: Եւ եր-
ոյ շինութիւնը եկեղեցու և կազմուած-
քը ընդհանրապէս սքանչելի գեղեցիկ է:
Այսօրս որ սորա գմբէթը վայր է ընկել:
Ունի երեք պատարագանդան: Գոյի
պատի սրբատաշ քարերը մի քանի տեղ
վեր են ընկել, բայց շինութիւնը դեռ
շատ ամուր է կանգնած: Առաւել գեղե-
ցիկ և ևս մեծաւոր է հիւստայի է մեծ
Գոտուրի, որ մինչ օրս պահել է իւր
զաւթիւն և խորանը: Խորանը ունի երեք
բեմ, մէկ առաջ մէջ տեղում և երկուսը
նորա աջ ու ձախ կողմերում: Կողմերի
բեմերը յարակցուած են միմեան լծակից

երեք սանդուխտ բարձրութիւնով:
Սեփ բեմը թաղակալ է գմբէթակալ և
զծագրած հայերէն գրով, որ ևս չը կա-
րայի կարգալ լուսի պակասութեան
պատճառաւ: Եկեղեցու գաւթի վրած է
չորս անգլիկ սրբատաշ բոլորակ սիւնե-
րի վրայ, ամեն մէկը երեք անգլիկ քա-
րից շինած: Եկեղեցու մուտքը նոյն-
պէս երեք քարիցն է. երկուսը աջ և
ձախ, իսկ երրորդը՝ երկուսի վրայ գրած,
հիւստայի չաղկապած: Խորանի գմբէթը
սքանչելի շինութեան ձեռագործութիւն
է և զոյն զոյն քարերից կազմակերպած:
Սիւները չունի, և դուրս բերուած կամա-
րը տարածվում է մէկ պատից մինչ միւսը,
գեղեցիկ շուք և զարդ տալով առա-
տաղին:
Եկեղեցին ունի 6 բեմ՝ պատարագա-
տեղ. երեքը խորանի մէջ, և երեքը
գաւթի մէջ: Եկեղեցու գաւթի վրայ, որ մէկ
արշին ստոր է գրած քան թէ առաջ
խորանը, միւսողովում է սանդուխտով,
աջնային որ բեմը, խորանը և գաւթի վրայ
մէկ մէկից անջատվում են սանդուխտն-

րով: Խորանը ունի զարդաքանդ չունի
և նորա սրբատաշ քարերը կրում են
բազմաթիւ արձանագործութիւնք, որոնք
արժանի են ուշադրութեան:
Առաջ խորանը ունի լայնութիւն 13
և աշտարակ էլ արշին երկայնութիւն: Ե-
կեղեցին ունի կարծեմ 10 լուսամուտ
գեղեցիկ կերպիւ շինած և յարմար զար-
դարանքով:
Այս հիւստեան սրբատեղեղը տեսուչ
և խնայող չունենալով օր առօր քանդ-
վում են: Անհնդգործութիւնը մինչ այնտեղ
է հասել, որ եկեղեցու պատերի վրայ
և կտուրի վրայ անգլիկ ծառերը ար-
մատ են ձգել, և խնայող հասկացող չը
կայ, որ այս ծառերը ժամանակ է պը-
մատվել անելու, որպէս զի նոքա առա-
ւել չը խորատուելին շինութեանց մէջ
և առաւել չը քայքային հիւստեան կա-
պելը և կազմուածքը: Բայց ում ասես,
համապարօտ տգիտութիւնը այստեղ իր
բունն է դրել և գտել վայրի ապաս-
տարան:
Եկեղեցուց մէկուսի գրած է խոհարա-

մենայն ուշադրութեամբ հետեւում էր եւրոպական քաղաքական կեանքի մէջ երեւցող դէպքերին, որոնցից կարող էր նա օգուտ քաղել կամ նոցա իւր նպատակին ծառայեցնել։ Այսպէս ուրեմն Եւրոպայի պետութիւնները նայում էին Ֆրանսիայի վերայ, և Նապոլէոնը առաջնորդում, զեկազարում էր եւրոպական պետութիւններին։ Ուրախ էլ որ Ֆրանսիայի նիւթապէս հարստանում էին Նապոլէոնի կառավարութեան տակ, որքան էլ որ Նապոլէոնը Ֆրանսիայի թոյլ կողմերից օգուտ քաղելով արտաքին քաղաքականութեան մէջ, իր իսկ պատերազմի դաշտում փոռաւոր յաղթութիւններ տանելով կամենում էր Ֆրանսիայի թոյլ կողմերը առաջնորդ անդամութիւնը, որ ինքը այնչափ ներգութեամբ յաշտակել էր նրանցից, բայց Ֆրանսիան չ'մտաւ ապա չ'ներեց նորան։ Ժողովուրդը տրանջում էր նորա կառավարութեան դէմ, Ֆրանսիան ցանկանում էր թոթափել իրանց ազատութիւնը կաշխատող, մեւջող նապոլէոնեան, թէպէտ և ոսկէ, բայց և այնպէս չ'թմառնէր։ Մի բան հարկաւոր էր անել, ժողովուրդի ուշադրութիւնը ներքին գործերի վերայ հեռացնելու համար։ Իստաւրից հայրենասէր Օրլէանի ռուսները թէպէտ և չ'էին մեղքում Նապոլէոնից, բայց զուտաւ ահա ու զոյգ մէջ դառնում է նա թիւերի ապարանքը— և Նապոլէոնի պատերազմը Աւստրիայի դէմ փնտռում է։ Նապոլէոն պատերազմում է իւր միտքեան, անկախութեան համար Աւստրիայի դէմ։ Նապոլէոնը ազգայնութեան սկզբունքը ընդունել էր որի անունով Նապոլէոն սկսել է պատերազմը։ Իմպերիալիզմի դաշտում Ֆրանսիական զօրքերի դուրս անցած Նապոլէոնը, այս նոր ժամանակի մասին— Կեսարը պատերազմում է աւստրիական զօրքերի դէմ։ Քիչ է մնում որ Ֆրանսիական զօրքերը Զարդուին, բայց Ֆրանսիական զօրքը յաղթութիւնը տանում է։ աւստրիական զօրաց հրամանատար, զինւորական մեծ լծակ լինելու աստիճանի դանդաղութեան շնորհիւ, քիչ է մնում, որ ինքը Նապոլէոնը անձամբ գերի ընկնի Մադենայի մօտ, բայց զինւոր Մադենայի մոտը մարտնչում է զուրա Մադենայի, և փոխանակ պատերազմը շարունակելու, հաշտութիւն է անում Աւստրիայի հետ, առանց հարցնելու Նապոլէոնի միտքը, կամքը, որի հետ և որի համար ինքը պատերազմ էր սկսել Աւստրիայի դէմ։ Երբեք վարձ իւր տուած օգնութեան համար Նապոլէոնը խրոմ է Նապոլէոնից Մադենան դաւաճել և իրեն ազատել Նապոլէոնի դաշտում է Ֆրանսիան։ Ինչ փոքր նորան, որ Նապոլէոնը բոլորովին չ'ազատեցաւ օտարի լուծից, ինչ փոքր նորան, որ Նապոլէոնը հայրեն-

աստեղներին խիստ ցուրտ արտառուեց Մադենայի կորուստը, ինչ փոքր նորան, որ պապի շուրջ իրեն մի փուշ Նապոլէոնի սրտումը նստած էր մնացել, բաւական է, որ նա հաստաւոր նպատակին։ Նապոլէոնը կամենում էր, որ Ֆրանսիայի իրեն ուշադրութեանը ներքին կեանքի երեւոյթները հեռացնել, նա կամենում էր, որ Աւստրիայի ոյժերը թուլանան, և Նապոլէոնը իւր գերիշխանութեան ստորագրէ պապի իշխանութիւնը պահպանելով նորա մէջ, և այդ իւր նպատակներին հասաւ։ Նապոլէոնը ազատութիւնը, ազգայնութեան սկզբունքը, մարդկային անհատական իրաւունքների պաշտպանումն.... այդ ամենը լոկ պատրուակներ էին նորա դրած նպատակներին հասնելու համար։

Ս. Ս.

ՏԵՂԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ, ՔՈՒՂԱՅ

Վապուրական մեղ կը զրկեն մի ընդարձակ տեղիկադիր Եփեսոսը։ Այժմ լայնահասակ նախնայ պատմութեան և արդի շարժանք բուն պատմական կողմից։ Չեմք ուղիւ ամբողջապէս հրատարակել այդ գրութիւնը, բայց հետեւի կողմերին, որք իրեն յաւանդարձ Գործարար ընդհանուր ցեղաբանութեան կը վերաբերեն, կրնան ընդօրինակուիլ առանց վնասի։

Քաղաքը հին ազգատոհմութիւն մը չ'էն կազմեր. քանզի նորա Հայոց Կորդուր տաճարն յառաջ եկած են։ Գործը անունը հայերէն կորդ բառէն ծագած է։ Կար ազգ մը որ Մարաց ազգ կը կոչուէր, այն ազգ Կորդուր ու Հայոց Տիգրան թագաւորներու ժամանակ մաս մը Պարսից և մաս մը ևս Հայոց հետ խառնուեցաւ։ Մնացած ամենափոքր մասը Արարաց ցեղ արշաւանաց միջոցին մահմեդականութիւնը ընդունելով Պարսից ազգաւոր կամ շինական լեզուն, և Մարաց աւազակային սովորութիւնն ու բարքը պահեցին։ Մարաց հայրենիքը Արարից ու Պարսից տաճարն ներուն մօտ ըլլալուն համար, թէ Արարացացի, թէ Պարսից և թէ պարսից հետ միացան։ Պարսից Հայաստանի վրայ ըրած մեծ արշաւանաց ժամանակ, Հայոց Կորդուրի սերունդները ներգութեան օտար պալ Մահմեդականութիւնը ընդունելով, իրենց հետ միացան, ազգութիւնն ու լեզուն փոխեցին։ Ինչպէս Կորդուրը, նոյնպէս Արարաց այն մասն, որ Հայաստան իրենց կաթիլի թագուհին հետ եկած էին Հայոց Արարացի թագաւորի ժամանակ, և Հայոց հետ խառնուած, կը բրիտանիկութիւն մտաւ։ Հայոց մէջ, այն մասն ևս քրիստոնէացի զաւակներն ու լեզուն այն մասը քրիստոնէական կրօնը փոխելով նոյն հետ խառնուեցան, ինչպէս որ Շատախու հարաւային կողմը հինգ ժամ հեռաւորութեամբ Տիգրիսի եզերքը Արարաց սերունդ վաղ մը շինելով մինչև ցայսօր Արարաց Սուրբ կ'անուանին։ Նոյն սերունդէն յառաջ եկած է նաև Արարացի (Արարի) Աշեր, թէպէտ ինքն որ իրենց Մահմեդականութիւնը ընդունելէն քիչ միջոցէ

մը ետք, մաս մը Ասորաց և Հայոց Կորդուրներու վրայ բնաւաւոր իրենց համաձայնեցուցին, որոց անունը Տուրքերի (այսինքն երբեք եկեղեցւոյ ժողովուրդ ըսել է) կոչուեցաւ, որոնք վրանարձակ Շատախու և Մահմեդ սարեր կը բնակին։ Մոցա հետեւեցան Աշուրեանց ցեղի մէկ մաս, որ Արարաց երկրի Մահմեդ հարաւային կողմ Արզն կամ Պիշինի գաւառի մէջ վրանու տակ կը բնակին, իրենց Աշուրի իրենց սոցա հետեւեցան Միհրանեան սերունդ, որ Միհրանցի կը կոչուին, սոցա հետեւեցան Արթուր սարի շուրջ բնակող Հայոց ժողովուրդ, որը Արթուրի կը կոչուին, որոց մաս մը Շիտան գաւառի ժողովուրդն է, որը Շիտանցիք կ'ըսուին։ Շիտան գաւառը Մահմեդ Շատախու, Ռատանայ և Կաւաշու մէջ տեղ կ'իյնայ, Արթուր սարի հարաւային արևմտեան եզերքն է։

Պարսիկներէն ստացած Մարաց փոքր մասին Արարիկութեան սերունդ ջնջուելով, Արթուրեանց ցեղէն Կորդուրեան սերունդը զայն յափշտակելով ժամանակին բաւական լինանութիւն վարեցին և ԿՈՒՂԱՅԻ ըսուեցան։

Քուն Մարց ՔՈՒՂԱՅԻՆ ԵՆ, Գաղաթուայ կողմ կ'իյնան Շիտանցիք (որ այրաբնակ ըսել է) այս կողմի Շիտանց Երուսաղէմէն է։ Կորդուրը ցեղը միշտ աւաւարացած եղած է։ Ճիշտ Նիւնուէի կողմեր կ'երթան, ամառ Հայաստանն արարի կը դառնան։ Իսկ Շիտանց ցեղը միշտ այրուր քարանձաւներու մէջ կը բնակին, տարին քանի մը անգամ խումբ խումբ ելլելով դաշտային ժողովուրդեան տաւարեղանց հօտին վրայ հրատարակեալ կը յարձակին, և յափշտակութեամբ կ'ապրին մինչև ցայսօր։ Այս ազգը ոչ զիր ունի և ոչ զպրութիւն. ու մանք Պարսից, շատեր Արարացացի զիր կը գործածեն, կարգացածն են չ'են համար, իրենց գրական պատմութիւնն աւանդական ու բնական իրենց Շիտանց Երուսաղէմէն խորհրդով ու մեթոտով կը քանդեն, իրենց Շիտանց խորհրդով խորհրդով վատտական ժողովուրդեան ինչքը կը յափշտակեն։ Երկրից խաղաղութիւնը վրդովելու պատճառ ու առիթ կ'ըլլան և այլն։

Քիչպէս որ 1848 թուականին Ռատանեան կառավարութիւնն որդեւ այս երկրներուն տէր եղած չէր, այլ Քուրդ Պէյ ու Արարիկ կը կառավարուէր։ Պէյարման պէյ Պոհտանու ձգեցէք, Խան Մահմեդ Մոկա Կաւաշու Նուրուլլահ պէյ, ձուլած մեկ և Արարիկ գաւառներն կ'ըլլան իրենց զուլէ, որ Պէյարման պէյն էր, ինքն ունէր երկու հատ Մոկայ, միոյն անունը Կարայէլ, միւսն այն ձիարայէլ, սոցա խրատով յանկարծ յարձակուեցաւ Տիգրիս խուլ և այլ Նիստորական Ասորի քրիստոնէից վրայ, չմնաց ոճիր որ չ'ըրթնէր. կանանց փորը ձեղքելով աղայները կը հանէին, միւսը հօր կերպիւնէն զինի աղայի հայրը սրով կը խողովուրդէին, նոյն երկրը առհասարակ արեւմտ ներկեցին. հա-

րկաւոր կանայք ու օրորները զերի տանելով որը սպանցին որը Մահմեդական ըրին թէ և մարդ մը կ'ըսէր մ'ընդունելու ազատ է, բայց ոչ թէ խղճի և մտաց վրայ բռնաւ նայով։ Այս բարբարոսութեանց հետեւեցան իրենց Կէյարման այս երկրներուն տէրը, Միհրան Ռատան փաշա, իր երկրի գալն և Պէյարման Պէյի ձեռքաւորելով։ Յայնժամ մինչև հինգ տաս տարի Քուրդեր բաւական զսպուեցան, և երկիրն իւր խաղաղութիւնը փոքր ինչ գտաւ.....» (Մարա).

Արթուրեան թատրոնների համար սուղը նշանակուած է մինչև սեպտեմբերի 1-ը, իսկ մասնաւոր թատրոնների համար սուղն են մինչև դեպքը։

«ԵՃՈՒՄ»-ի ասելով, մարտի 10-ին Պետերբուրգի լազմամարդ փողոցներից մեկում կաշնաւորուել է շատ նշանաւոր չարագործ կէն, որը մասնակից է եղել ինչպէս մարտի 1-ին «Կատարած չարագործութեան, նոյնպէս և նոյեմբերի 19-ին, 1879 թուի Մոսկով-Կուրսկան երկաթուղու ճանապարհի վրայ Կայսերական գնացքի պայթեցնելու փորձին։ Հարստանի համախոհ, որ նորան պայթեցնելու նշանը տուաւ, Շիտանցիք ընկեր և Ռատանցիք զեկազար կ'ընէր, ոչ քարձ հասակ, նիհար և համաւոր դէմքով, արաւորուտ բոլորովին անմասն զնշանակուած, բնական էր արդէն մի քանի օր Պետերբուրգում Պոլիցիան ամեն ջանքով պարտում էր նորան, և հանդիպեց նորան վերջապէս փողոցի վրայ. նա կառքով գնում էր և հէնց այդտեղ կաշնաւորուեցաւ։ Նորա վկայածները լրացրին մեղադրական գործը, նորան ևս աւելացնելով արքայապանների թուով։

«ՄԵՂՈՒԻ» ՀԵՌԱԳԻՐ (ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՅՈՒՆ)։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 22-ին մարտի։ Կառավարչական հաղորդակցութիւն. «Հարց ու փորձը Փոքր Սաղուլոյում գտած ակամա հատուկութեան հետախուզութեան մասին, որոյ համար յայտնած էր «Կառավարչական Համաւորներ» Լըրաբերի № 2-ում, վերջացել է, և ներկայացրած է ներքին գործոց նախարարին։ Այս օրերս նորա ընթացքը կ'արժանակի։

Երեկ վախճանեցաւ Ռուսիայի դեսպան Գիկան, «Գոլուր» հաղորդում է. «Սեփատոպոլում կալանաւորած է և Օդեսա խրկած մի երիտասարդ, որ կեղծ մօրուք և ընչացք է ունեցել։ Պետերբուրգի քաղաքապետներում կանգնացրած են զինուոր պաշտպաններ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԻՔԱՆԻՐԱՊՈՒՆՅՈՒՆ մեզ հաղորդում են. «Փետրվարի 25-ին կուրի դահլիճում ժողով կայացաւ այն ուսու և հայ անձինքներից, որոնք անցաւ տարի Մեծ Խաչանուհու տօնին ստորագրել էին մի արձանագրութիւն, որի հիման վերայ պէտք է կազմուէր մի բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութիւն տեղական զպրոցների չքաւոր ուսանողներին և ուսանողներին օգնելու։ Կանոնադրութիւնը հաստատուած է փոխարքայի կողմից 1880 թուականի նոյեմբերի 28-ին։ Ընկերութեան վարչութիւն կազմուելու համար ընտրուեցան նախագահ Արքայապետի քրդացու զինուորային լեյտնան, փոխ նախագահ Ալեքսանդրապոլի գաւառապետ Նիկոնովը, անհրաժեշտ անդամ տնտու Քաղաքային զպրոցի Միքայել, անգամ դանձապահ սուղէնի պրիստաւ Յովհաննէս Կոստանով և անգամ Արիստոմ Յովհաննէս սանց։ Պետրոս Արիստոմ Յովհաննէս սի Նիկոլայոս Կրմինանը միանաւոր նուիրելով հարկւար կան ուսու իւրաքանչիւրը, կանոնադրութեան 6-րդ յօդուածին համաձայն դարձան ցմահ պատուաւոր անդամ։

Նոյն տեղից մեզ գրում են. «Վերջապէս Երևանի նահանգապետ Բարեհաճեց հաստատել նորոնոր դէպտատանների (Մատակեան և Ալեքսանդրեան)։ Գորանց նոր ընտրութիւնը հաստատուութիւնը երեք անգամ վաւերացրել էր։

Նոյն տեղից մեզ գրում են. «Նորքնախի թաղապետների նիստերը փետրվարի սկզբից կանոնաւորապէս լինում են տղայոց զպրոցի դահլիճում իւրաքանչիւր կիրակի կէսօրին։

«Ոռնոն Կրան» Խարկովում հրատարակուող թերթը հաղորդում է հետեւեալ վրդովի դէպքը. «Հիւր գնացած տեղից վերադառնալով, գնում էին տուն Խարկովի բնակիչներ պ. պ. Չ. և Կ. իւրեանց կանանց հետ Զապոլսկի փողոցով առանց մի վտանգի վերայ մտածելու։ Առջից գնում էին կանայք, որոնցից մի փոքր հեռաւորութեամբ հետեւում էին զոչաւ ամուսնները իւրեանց գործերի վերայ խօսելով, իւր կանայքը մօտեցան Պոլսովիէնի տանը, ոչ մէջ բնակւում են 109 տարեկան գինի վաճառք, նոցա մօտեցան երեք զինուորներ և սկսան անկայել առաջարկութիւններ անել Կանայքը սկզբում խղիւղեցին նոցանց, որ հեռանան, յետոյ վախեցրին նոցա, թէ խալիս կ'համեն ամուսնները, բայց սպառնալիքները իզուր անցան, և զինուորները սկսան բռնի քաշ տալ կանանց դէպի զինուորանոց։ Մինչև որ կանանց օգնութեան ազգականները կը հանէին ամուսնները, զինուորները արդէն քաշէին տուել կանանց մինչև դուռը։ Կուրս սկսուեցաւ. զինուորները կանանց քաշէին տալիս մէկ կողմ, իսկ ամուսնները— միւս կողմ։ Ամուսնները արդէն յաղթելու վերայ էին, երբ զինուորներին հասաւ օգնութիւն. զինուորանոցի միւս մասից վրայ հասան մօտ 10 զինուոր, որոնք կարացածին չափ ջարդեցին Կ. իւր և Չ. իւր, նոցա հետ և միացաւ օրապաշտ, որը հանելով իրաւի վիճակուեց Կ. իւր և Չ. իւր, որոնք արեւմտած վաղեցին տարկանութեան Այս գործի մասին ջննութիւնը սկսուել է։

Խաղաղի Պ. ՍԻՄԵՆՆԱՆՅՈՒՆ Հրատարակել է Լ. ՆՅԱՆԱՅԱՆՅՈՒՆ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Թիֆլիսի քաղաքային վարչա-
թիվը յայտնում է, որ 26-ին մար-
տի ներքին ամի 12 ժամին ցերեկը
նորա ատենում նշանակած է աճուրդ
300 խորանարդ սածեն հող վեր-
առնելու համար հրապարակում, որ
գտանվում է Անդրեյկովսկայա, Մար-
կանսկայա և Ալ. անդրոպովսկայա
փողոցների միջև, կոչվում է:

Պայմանները կարելի է տեսնել ա-
մեն օր վարչաթիվում 11-ից մին-
չև 1 ժամը կեսօրից յետ:

3-3

ТИФЛИССКАЯ ГОРОДСКАЯ
УПРАВА

доводить до всеобщаго свѣдѣнія, что
очистка улицъ и площадей производит-
ся въ слѣдующемъ порядкѣ:

3 раза въ недѣлю:

1-й категоріи.

- 1) Головинскій просп. — отъ гаупт-
вахты до разгонной почты.
- 2) Николаевская площадь передъ
дворцомъ.
- 3) Дворцовая улица.
- 4) Эриванская площадь.
- 5) Барятинская улица.
- 6) Сололакская улица.
- 7) Русскій базаръ.
- 8) Старо-почтовая.
- 9) Мадатовская.
- 10) Армянскій базаръ.
- 11) Винный рядъ.
- 12) Татарскій майданъ.
- 13) Желѣзный рядъ.
- 14) Мечетскій переулочъ.
- 15) Михайловскій мостъ.
- 16) Михайловская улица.

2 раза въ недѣлю:

2-й категоріи.

- 1) Ермоловская улица.
- 2) Сергеевская.

- 3) Давыдовская до дома Мирзоева.
- 4) Крузенштернская.
- 5) Чавчавадзевская.
- 6) Комендантская.
- 6) Арсенальная.
- 8) Лабораторная.
- 9) Атаманская.
- 10) Базарная.
- 11) Кузнецкая.
- 12) Мухранская.
- 13) Водовозный Ванскій спускъ.
- 14) Николаевская площадь (въ Чу-
гуретахъ).
- 15) Десимоновская съ переулками.
- 16) Песковская.
- 17) Песковскій подъездъ.
- 18) Винно-рыбный подъездъ.
- 19) Кахетинская площадь.
- 20) Нагорная.
- 21) Консульская.
- 22) Ново-Бebutовская.
- 23) Ртищевская.
- 24) Институтская.
- 25) Гановская.
- 26) Вельяминовская.
- 27) Большая Водовозная
- 28) Георгиевская.
- 29) Гимназическая.
- 30) Авлабарскіе мосты.
- 31) Розеновская улица.
- 32) Мостовая улица.
- 33) Саманная площадь.

1 разъ въ недѣлю.

3-й категоріи.

- 1) Саперный переулочъ.
- 2) Канюшенная.
- 3) Гудовича.
- 4) Фрейлинская.
- 5) Сололакскій переулочъ.
- 6) Желѣзный рядъ.
- 7) Армянская улица.
- 8) Пустая.
- 9) Докторскій переулочъ.
- 10) Семинарскій переулочъ.
- 11) Старый гимназич. переулочъ.
- 12) Коджорская улица.

- 13) Садовая улица.
- 14) Вознесенская.
- 15) Малая Садовая или Бастомовск.
- 16) Саперная.
- 17) Артиллерійская.
- 18) Инженерная.
- 19) Серебряный рядъ.
- 20) Малый Темный рядъ.
- 21) Шапочный рядъ.
- 22) Воронцовская набережная.
- 23) Елизаветинская улица.
- 24) Троицкій переулочъ.
- 25) Католическая.
- 26) Угольная.
- 27) Хлѣбная площадь.
- 28) Большая Кривая улица.
- 29) Банная улица.
- 30) Воронцовская улица.
- 31) Красногорская.
- 32) Александровская (у сада).
- 33) Троицкая.
- 34) Бароновская.
- 35) Грацкая.
- 36) Орбелиановская 1-я.
- 37) Орбелиановская 2-я.
- 38) Семеновская.
- 39) Банковскій переулочъ.
- 40) Ванская улица.
- 41) Ванскій переулочъ 1-й.
- 42) Ванскій переулочъ 2-й.
- 43) Грязная улица.
- 44) Малая Грязная.
- 45) Полицейская.
- 46) Фомина.
- 47) Сурпинианская.
- 48) Общественная.
- 49) Баграціоновская.
- 50) Анчихатская.
- 51) Экарпеская площадь.
- 52) Сюнская улица.
- 53) Нѣмецкая.
- 54) Приказная.
- 55) Акимовская.
- 56) Мѣлчанская.
- 57) Дворянская.
- 58) Пирашенская.
- 59) Башмачный рядъ.

- 60) Георгиевская площадь.
- 61) Абаст-Абадская площадь.
- 62) Могинискіе переулки.
- 63) Бebutовская улица.
- 64) Иерусалимская.
- 65) Таможенная.
- 66) Колонисткая.
- 67) Ротовская и Аптечная.
- 68) Кирочная.
- 69) Николаевская.
- 70) Александровская.
- 71) Нѣмецкая.
- 72) Федоровская.
- 73) Кочубевская.
- 74) Семеновская.
- 75) Алексѣевская.
- 76) Гейденская.
- 77) Балочная.
- 78) Церковная.
- 79) Ново-Католическая.
- 80) Молоканская.
- 81) Молоканская площадь.
- 82) Панаевича улица.
- 83) Сурпъ-Карпетскій подъездъ.
- 84) Дидъ-Хевскій спускъ.
- 85) Авчалъская улица.
- 86) Реутовская.
- 87) Андреевская.

и 1 разъ въ двѣ недѣли.

4-й категоріи.

- 1) Солдатская улица.
- 2) Мтацминдская 1-я.
- 3) Мтацминдская 2-я.
- 4) Коджорскій переулочъ.
- 5) Давыдовская отъ дома Мирзоева
до площади включительно.
- 6) 1-я Нагорная улица.
- 7) 2-я Нагорная.
- 8) 3-я Нагорная.
- 9) Овражская.
- 10) 1-я Параллельная.
- 11) 2-я Параллельная.
- 12) Колочая балка.
- 13) Московская балка.
- 14) Пхетская улица.
- 15) Малый водовозный переулочъ.

- 16) Тирановскій переулочъ.
- 17) Солдатскій переулочъ.
- 18) Улица, идущая отъ Ванскаго
переулочка къ мельницѣ Попкова.
- 19) Орбелиановскій переулочъ.
- 20) Сагиновская улица.
- 21) 5-й Нагорный переулочъ у
Овражской улицы.
- 22) Кривая Нагорная отъ лабора-
торной къ саду Арипакуни.
- 23) Полицейскій переулочъ.
- 24) Глухой переулочъ Армянскаго
базара.
- 25) Католическій переулочъ.
- 26) Переулочъ, идущій отъ Больш.
Кривой къ Малому Темн. ряду.
- 27) Красильная улица.
- 28) Татарскій подъездъ.
- 29) Ботаническая.
- 30) Старый Крѣпостной переулочъ.
- 31) Малый Полицейскій переулочъ.
- 32) Петхайнская улица.
- 33) Малая Петхайнская.
- 34) Петхайнскіе переулки.
- 35) Бebutовскій переулочъ.
- 36) Воронцовскіе переулки.
- 37) Эриванская улица отъ казначьяго
поста.
- 38) Ново-Арсенальная.
- 39) Водоподъемная.
- 40) Метехскій подъездъ.
- 41) Лазаревская улица.
- 42) Кахетинская до Навтлугской
площади.
- 43) Верхне-Садовая.
- 44) Нижне-Садовая.
- 45) 1-й Молоканскій переулочъ.
- 46) 2-й Молоканскій переулочъ.
- 47) Месхискій переулочъ.

Для вывоза собранныхъ городскихъ
рабочими кучъ сора и грязи нани-
маются подводы, съ обязательствомъ
вывозить таковыя тотъ же день.
О замѣченныхъ неисправностяхъ
городская управа проситъ обывате-
лей заявлять письменно или словесно.

3-3

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ՏՈՒՑԱՆԵՐԻ ԳՆԱՀԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Թիֆլիսի փոխապետը ՎԱՐԿԻ ԲՆԿԻ
Մարտի 16-ից մինչև ցնոր կարգավորվելու.

Վճարում է.	Վերցնում է.
1. Ընթացիկ հաշուով.	1. Զեղչունն առև- արական մուրհակների 6 ամսով . 7 1/2%
2. Հասարակ . 4%	2. Զեղչունն մուրհակ- ների, ապահովությունների անշարժ կապից . 7 1/2%
3. Պայմանաբար 4 1/2%	3. Արժեթղթերի գը- րաւակնում ընդունե- լիք պետական բանկա- յից 6 ամսով . 7%
4. Գումարների աւանդ.	4. Մասնաւոր ընթա- ցիկ հաշու.
5. Մինչև ցարահանջ 2%	ա. Ապահոված տոկո- սաբեր թղթերով 7 1/2%
6. 6 ամսով . 5 1/2%	բ. Մուրհակներով ա- պահովացած երկու քա- տորակներով 8%
7. Մի տարով . 6%	3. Զեղչունն կրտ- սոնների և թղթա- գրամների . 7 1/2%
8. Երկու տարով և աւե- լի . 6%	

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԱՆ

Վճարում է.	Վերցնում է.
1. Ընթացիկ հաշուով 4%	1. Զեղչունն առև- արական մուրհակների մինչև 6 ամիս 8%
2. Մինչև ցարահանջ ա- ւանդի . 4%	2. Արժեթղթերի գը- րաւակնում.
3. 6 ամսական աւան- դի . 5%	ա. Ընդունելիք պետա- կան բանկայից 7%
4. Երկու և աւելի տա- րով աւանդի . 6%	բ. Անընդունելիք պե- տական բանկայից 8%
	3. Մասնաւոր ըն- թացիկ հաշիւներ
	ա. Ապահովացրած ար- ժեթղթերով 7%
	բ. Ապահովացրած մուրհակներով 8 1/2%
	3. Յանձնարարութիւններ 1/16% — 2%

ՓՈԹԻ—ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ.

Թիֆլիսից դէպի փոթի գուրս է գնում.

	ժամեր.			Տեղերի		
	առաւ.		կէս օր.	երկ.	1 կլ.	11 կլ.
	ա.	կ.				
Թ ԻՖԻԼդ.	9. 21	12. 56	5. 18			
ԿլյաԼԵԹ	10. 11	1. 57	6. 27	1. 13		
Գ.ՕՐԻ .	11. 58	4. 35	9. 43	4.	3.	
ԿԻԽԱՅԼ.	1. 29	6. 45	11. 57	6. 30	4.	
		12/2ԻՐ				
ԻԲԻՆ .	6. 56	1. 45		11. 25	8.	
ՓՕԼԺ .				16. 31	12.	

Փոթից դէպի Թիֆլիս.

	Ժամեր.		Տեղերի			
	Առաւ.	Երկերկր.	Դիշեր.	1 կլ.	11	
				ա.	կ.	ա.
Փօթի .	9. 3	10. 22				
Բիւս .	12. 13	3. 30		5. 13	3.	
Միւսայլ.	5. 39	10. 1	1. 37	10. 1	7.	
		կէսօր.				
Գօրի .	7. 5	12. 20	4. 8	12. 33	9.	
Մշխէթ	8. 50	3.	7. 59	15. 19	11	
Թէֆլիս				16. 31	12	

Առաջին գնացքը Թիֆլից հասնում է 9 ժ. 31 ր. առա-
ւօտեան, երկրորդը 3 ժ. 51 ր. կէսօրից յետ և երրորդը
7 ժ. 56 ր. առաւօտեան:

ՉԵՆ ՀԱՅՐԱՅ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

Մարտի 23-ից մինչև 24-ը, Պոստիւնիւթիւն, Գէորդ Մի-
նայի և Մերաբովի, Զիւլիպիանի, Զաքարիա կորգանովի,
22 մարտի.

Նէտեթիւթիւն, քարտաչ Տէր-Արութիւնովի հասցե-
ւու Ալեկսէյ Գանդուովի, Կոնստանդին Սափարովի,
Ալեքսանդր Մեխակիւնի, Մկրտիչ Տէր-Ստեփանովի,
Բուրնանցի, Ալեքսանդր Ալեքիւնայի:

ՄԱՍՆԱԽՈՐ

ՀԻՆԱՆԴԱՆՈՅ

Կուկիայում, Սիմեո-
նովի փողոցի վրայ,
Հախաբուրեանի տանը.

Հիւանդներին ընդունելութիւնը սկը-
սում է մարտ 9-ին և շարունակում է
մինչև 1 կէսօրից յետ:

Եւթուէքէ.— Գալթոնսկի մանկա-
բարձարան և կանանց հիւանդութեանց
համար. Գորալէվի և Լիսիցեվի
ներքին հ., Ռոսինեանցի կանանց և
երկապոց հ., Բարայեանի ջղային և
ներքին հ., Շտեմբորսկի վնասա-
կան և կաշուի հ., Գրեչարեանց 1-ն
խորոզիական և աչքի հ.,

Եւթուէքէ.— Միսկիւլի խորոզիա-
կան հ., Բէյլա աչքի հ., Բախուտով
մանկաբարձական, կանանց և երկապոց
հ., Լիսիցեվի և վերմիշեվի ներքին
հ., Պետրովսկի վնասական հ.,

Զեքէ.— Կարանով և Կարանովի
Լիսիցեվի ներքին հ., Գրեչարեանց 2-դ
հ. և Շտեմբորսկի սինիլոտիքա-
կան և կաշուի հ.,

ՊԱՂԻՍԻՍԻ—Ջղային,
հոգեկան և ներքին հ.,
Ռոսինեանցի և երկապոց հ.,
Բարայեանի ջղային և երկապոց
հ., Գրեչարեանց 1-ն ընդ-
նունում է ընդհանուր բժշկելի հ. (էլեկտրոթերապի),
Լիսիցեվի և Պետրովսկի ներքին հ.,
Գրեչարեանց սինիլոտի և սեռական հ.,

Ութուէքէ.— Միսկիւլի խորոզիական
հ., Բախուտով մանկաբարձական,
կանանց և երկապոց հ., Կարանովի
և Կարանովի Լիսիցեվի և վերմիշեվի
ներքին հ., Շտեմբորսկի վնասական
և կաշուի հ.,

Զեքէ.— Լիսիցեվի ներքին հ.,
Բէյլա աչքի հ., Բարայեանի ջղային
և ներքին հ., Գրեչարեանց 2-դ կա-
նանց և ներքին հ., Պետրովսկի վն-
ասական հ.,

Օրը էլիտ առաւով հ. ընդունում է իր
մօտ խեղճ հիւանդներին ամենայն ժամա-
նակ բժշկանոցի տնայնակով:
Գիրկուր բժշկանոցի բժ. Լիսիցեվի:

ԲՈՒՍ

ՓՈՒՍ

Թիֆլիցի փոստի կառավարու-
թեան մէջ ընդունվում են և արը-
վում, ամեն արախի և ամեն տե-
սակ թէ նամակներ, թէ քաղցրներ
և թէ ծանր փոստի թերթ, ամենայն
օր, բացի տոն օրերը, առաւօտեան
8 ժամից մինչև 1 կէսօրից յետ:
Բացի դրանից ամեն օր, բացի կիւ-
րակէ և տոն օրերը, առաւօտեան
ժամը 7-ից մինչև 8 և 3-ից մինչև
7-ը կէսօրից յետ, իսկ կիրակէ և
տոն օրերը 7 ժամից մինչև 10
առաւօտեան և 3-ից մինչև 7 կէ-
սօրից յետ, ընդունվում են և արը-
վում հասարակ նամակներ:

Բուստանի և արտասանների
փոստը գուրս է գնում Թիֆլիսից
ամեն օր բացի կիրակէ և տոն օ-
րերը, փոթի արախը (երկապոց
միջոցով) ամեն օր, երեսնեան
կարախը երեքշաբթի, հինգշաբթի
և շաբաթ, Կոնստանդին և Կախիթի
կիրակէ և չորեքշաբթի, Բաղու-
նը, Նիխաւտովի վերայով երկու-
շաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Ն ա մ ա կ ն ե ռ.

Քաղաքային փոստով նամակն
արժէ 3 կ.

Բաց նամակ օտար քաղաքներ.
3 կուպ.

Բուստան և Եւրոպայի բոլոր
երկրները ծածկուած նամակը ար-
ժէ (1/6 օտար ծանրութեամբ) 7 կ.:
Պատուիրած նամակների գներ
կրկնակի է: